

شکوه ساسانید

پروفسور محمود لطفی

www.ketab.ir

فرهامه

تهران، ۱۳۹۴

سرشناسه	: لطفی، محمود، ۱۳۱۲-
عنوان و نام پدیدآور	: شکوه ساسانید / نویسنده: محمود لطفی.
مشخصات نشر	: تهران: فرهامه، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۲ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۸۴۳-۷-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: دانشگاه گندی‌شاپور
موضوع	: پزشکی - ایران - تاریخ
موضوع	: پزشکان ایرانی - گندی‌شاپور - تاریخ
موضوع	: گندی‌شاپور (شهر باستانی) - تاریخ
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ل ۶۵/ن ۲۰۸۱ DSR
رده‌بندی دیویی	: ۹۵۵/۵۳۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۵۸۴۵۶

فرهامه

www.farhameh.com

farhameh@gmail.com

۰۹۱۰۴۵۱۷۲۶۱

شکوه ساسانید

© حق چاپ: ۱۳۹۴، فرهامه

نوبت چاپ: اول

نویسنده: پروفیسور محمود لطفی

ویراستار: بیژن بلور

طراح جلد: شیوا شجاعی

صفحه‌آرا: سمیه فلاح

شمارگان: ۲۰۰۰

بها: ۱۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۸۴۳-۷-۹

© تمامی حقوق برای انتشارات فرهامه محفوظ است. هرگونه نسخه‌برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره‌ی کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گیومه در مستندنویسی و مانند آن‌ها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است. توجه: این اثر به سفارش نویسنده از سوی انتشارات فرهامه چاپ و منتشر شده است.

فهرست مطالب

۷	پیشانی کار
۱۱	بخش اول: گندی شاپور، «گندی شاپور»
۱۵	منشور حقوق بشر «کوروش بزرگ» شاهنشاه ایران
۲۱	چگونگی پیدایش شهر و دانشگاه گندی شاپور
۲۳	گشودن شهر «گندی شاپور» به دست تازیان و دور ماندن از گزند
۲۵	چگونگی پیدایش دانشگاه گندی شاپور
۲۵	تاریخچه
۲۹	آموزش در دانشگاه گندی شاپور
۳۷	ورزش
۳۹	ریاضی و نجوم
۳۹	چوگان
۴۱	آموزش هنر
۴۲	ادبیات
۴۳	کتابخانه‌های ایران باستان
۴۴	کشاورزی و دامپروری
۴۵	آموزش موسیقی در دانشگاه گندی شاپور
۴۶	حقوق و قضایی
۴۶	سیاسی و اجتماعی
۴۶	نجوم و ریاضی
۴۶	کشاورزی
۴۷	پزشکی
۴۷	رزمی
۴۷	جغرافیایی
۴۷	ادبی و حماسی
۴۷	تربیتی و اخلاقی
۴۸	پزشکی در گندی شاپور
۵۰	آموزش پزشکی

۵۲	کارهای درخشان پزشکان گندی شاپور
۶۱	پزشکان هندی
۶۲	پزشکی چینی
۶۳	مکتب مزدیسنا
۶۴	مکتب اکباتان
۶۴	آموزش، فراگیری و به کار بردن دانش پزشکی در دانشگاه گندی شاپور
۶۶	دوره‌ی آریایی‌ها
۶۸	دوره‌ی هخامنشی
۶۸	دوره‌ی ساسانیان
۶۹	رده‌بندی بیماری‌ها
۷۰	شناسایی بیماری‌ها
۷۱	تخصص‌ها
۷۳	درمان
۷۵	سرآغاز شناخت گیاهان دارویی
۸۵	پیشگیری از انتشار بیماری
۸۷	نظام پزشکی در دوره‌ی ساسانیان
۹۰	دادرسی در دوران ساسانیان
۹۱	اندرزهای پزشکی و بهداشتی از پایان دوره‌ی ساسانیان

◀ بخش دوم: بیشاپور بازمانده‌ی دوران ساسانی، بی‌مانند،

۹۳	و نگرش من به ایران باستان
۹۶	ویران کردن چه آسان، آباد کردن چه دشوار

۱۰۱	بخش سوم: بیشاپور
۱۰۱	نخستین نبرد با قیصر روم
۱۰۲	نبرد دوم
۱۰۳	پیشینه‌ی کاوش‌های باستان‌شناسی در ویرانه‌های شهر بیشاپور

◀ بخش چهارم: بررسی و مطالعه‌ی تطبیقی توسعه‌ی صنعت توریسم و گردشگری فرهنگی در ایران و کشورهای دارای سازمان توریسم و گردشگری

۱۱۳	گردشگری
-----	---------

پیشانی کار

حافظ می‌فرماید:

فیض روح القدس از باز مدد فرماید

دیگران هم بکنند آنچه مسیحا می‌کرد

«فیض روح القدس» یا «سپنتامینو» همان «یهمن» است که اگر بر «انگرمینو» یا «اهریمن» چیره شود، انسان و جهان انسانی: آفریننده، زیبا و شادی‌آفرین می‌شوند. «شادی» شاه‌واژه‌ی زندگانی و جهان هستی است. آن کتیبه که پس از هزاران سال به دست آمد و خوانده شد، گواه این سخن است:

داریوش یا هر کسی که نوشته است:

❖ «دادار اورمزد بزرگ است که این زمین را آفرید

✓ که آن آسمان را آفرید

✓ که انسان را آفرید و

✓ شادی را برای انسان آفرید.»

● شادی نیرو پدید می‌آورد. نیرو انگیزه‌ی کار می‌شود و کار زمین و طبیعت را آباد، خرم و بارآور و دلخواه می‌سازد ...

و این همه بهره، نتیجه‌ی «آموزش و پرورش» درست و بهنجار است.

آن جا که ولادیمیر گریگوریچ لوکونین (در کتاب تمدن ساسانی) با درد

و اندوه می‌نویسد:

«... اثری از گندی‌شاپور دیده نمی‌شود. انگار آموزش و دانشگاه‌ها با

تمدن بیگانه‌اند.»

هم درد و اندوه یک پژوهشگر را می‌نمایاند و هم به انسان‌های به اصطلاح متمدن و بی‌معرفت هشدار می‌دهد که چگونه - بر اثر بدآموزی - به جهان انسانی زیان رسانیده‌اند...

✱ پروفسور لطفی این‌گونه عبارت‌های نهفته در کتاب‌ها را بیرون می‌کشد و با خامه‌ی زیبانگار خود به خواننده‌ی کتابش درس می‌دهد و آگاهی می‌بخشد.

● عشق‌ورزی پروفسور لطفی به ایران و فرهنگ ایرانی در خور ستایش است: پزشکی که در بالاترین پایگاه دانش پزشکی در پژوهش‌های تاریخی این‌گونه ژرف کاونده و دلسوز، حیرت‌انگیز است.

من در رویای خود، محمد زکریای رازی را می‌بینم که «وجدان و وشتان»، به خود می‌بالد که پس از هزار و صد سال فرزندی از فرزندان برومند این مرز و بوم - آتشی را که او روشن ساخت همان‌گونه فروزان و گرمی‌بخش جلوه‌گر ساخته است.

«کوچک‌ترین سود و بهره‌ی این کتاب شعله‌یی است که بر دل‌های سرد دانشجویان جست‌وجوگر می‌تاباند و به آنان نیرو می‌بخشد که سرد و بی‌تفاوت نمانند و بدانند که آنان ریشه و بن استوار دارند و زخمه‌هایی که بر درخت تناور فرهنگ ایران زمین وارد آمده همه درمان‌پذیرند.

«نسل جوان ایران با خواندن این کتاب بیدار می‌شود که: به خود و فرهنگ نیاکانی خود بیندیشد و سرانجام به آن ببالد و بکوشد تا ایران را به‌گرم، نیرومند، بارآور و شادی‌بخش سازد. فرزندان ایران باید بدانند و آگاه شوند که: آگاهی، نشان و راز هستی بهنجار است. به گفته‌ی مولانا:

اقتضای جان چو ای دل آگهی است

هر که آگه‌تر بود، جانش قوی است

ع. محمودی بختیاری

فروردین ۱۳۹۴

به نام ایزد یکتا آفریننده‌ی هستی

« بسیار سپاس خدای را که توان نگارش درباره‌ی نیاکان و سرزمینی که در آن زاده و بالنده شدم یافتم تا بنویسم.

گرچه نگارش گذشته‌ی کشورها چه دور چه نزدیک شوند سردرگمی و سوگمندی می‌شود که بیندیشیم:

آیا ما بر سر خود و مردم خود و کشورهای دیگر چه می‌آوریم، که به آن می‌بالیم.

- هم‌هاش جنگ،
- هم‌هاش خودخواهی،
- هم‌هاش کینه‌توزی و زراندوزی،
- هم‌هاش دروغ و نیرنگ، و خواستار سرسپردگی مردمان و کشورهای دیگر که چه زود جا، نیرومندی و زورگویی بر می‌گردد،
- ✓ آنکه زیر بود دوباره رو می‌آید و وارونه. چرا؟

« در این راه پر فراز و نشیب سرگذشت نیاکان ما چه دردناک و سوگمندست. ✓ بی‌گمان این چیزی است که امروز سخت‌تر آرام می‌شود. در گذشته خسرو انوشیروان قرارداد دوستی پنجاه ساله با روم نوشت و رومیان به بهانه‌ی دست‌یازی به ارمنستان آن را شکستند،

✓ «پوراندخت» شهریار ایران زمین، قرارداد چندساله با رومیان نوشت تا به آبادانی کشورش بپردازد و هر دو پایبند بودند.

(برگ ۶۴۷ ایران دوران ساسانیان «آرتور کریستنسن») اما سزایش

برکناری زودرس بود و بس!؟

✱ اما امروز غول‌های سازنده‌ی ابزار جنگی، از کارد و خنجر گرفته تا تانک و هواپیماهای جنگی با سرنشین و بی‌سرنشین آرامش را بر هم می‌زنند! نزنند، می‌بازند و ورشکست می‌شوند! و کشورها دانسته یا از روی نادانی به آنان کمک می‌کنند، و در خرید مدرن‌ترین آن‌ها از هم پیشی می‌گیرند. نمونه‌اش در جنگ‌های آفریقا، آسیا و به ویژه در خاورمیانه (جنگ جهانی سوم در جهان سوم) می‌بینیم.

آیا تاریخ و زندگی گذشته‌گان چه چیزی به ما آموخته؟

بی‌گمان اگر بدان خوب بنگریم می‌آموزد:

آن‌چنان که به سوئیزی‌ها آموخته، و در دریای آرامی که برای خود ساخته‌اند دور از توفان‌های ایدئولوژیک، دینی و سیاسی مافیایی چنان که در جنگ جهانی دوم و «بحران‌های سیاسی و اقتصادی» امروز و فردا قایق کشورشان بر روی موج‌های خوش‌بختی با وزش نسیم خوش دولت‌مردانشان به پیش می‌رود و ✱ در بررسی خوشبخت‌ترین کودک در جهان، بیرون می‌آید که خوشبخت‌ترین کودک:

✓ کودکی است که در سوئیس زاده شود.

● بسیار سرفرازم که از تلاش‌های نایستای دوست دیرینه، فرهیخته و باوفایم جناب «بیژن بلور» که در راه به بر نشستن این دفتر مرا یاری داده‌اند و از جناب دکتر «علیقلی محمودی بختیاری» استاد گرانمایه‌ی ادبیات دانشگاه تهران، که مرا بخت یار بوده که با ایشان و نوشتارهای بسیار پرارزش و آموزنده‌ی ایشان، مانند: «شاهنامه آبخور عارفان»، «چرا حافظ، گنج گهر» و ... آشنا شدم و درین دفتر نیز نوشته‌ی ایشان چون نگین می‌درخشد سپاسگزاری کنم.

با آرزوی بیدار شدن این «اشرف مخلوقات»

پروفسور محمود لطفی